

матеріалу, зосередити вивчення адміністративно-процедурних питань у одній навчальній дисципліні.

Третьою дисципліною адміністративно-правового циклу може стати «Адміністративно-процесуальне право» («Адміністративний процес»). У її межах мають бути зосереджені теми, присвячені вивченню функціонування інституту адміністративної юстиції в Україні. До прийняття Адміністративно-процесуального кодексу України навряд чи доцільним буде вести мову про якийсь конкретне змістове наповнення даної дисципліни, але одне можна сказати впевнено – її опанування студентами має здійснюватися під керівництвом фахівців у галузі адміністративно-правових наук. Такий крок обумовлений тим, що майбутні судді адміністративних судів, окрім суто процесуальних знань, мають отримати ґрунтовні знання про особливості правового статусу, форм та методів діяльності суб'єктів публічного управління. З цього приводу доречним буде навести слова судді Вищого адміністративного суду України А. Пасенюка, який стверджує, що суддя адміністративного суду має володіти фундаментальними знаннями у публічному праві, добре орієнтуватися у проблематиці державного управління та місцевого самоврядування [5, с. 5].

Таким чином, можна зробити висновок, що нині, коли здійснюється активна науково-практична робота щодо реформування адміністративно-правової науки, склалися усі умови для необхідності, навіть, обов'язковості перегляду підходів до вивчення циклу адміністративно-правових дисциплін у юридичному навчальному закладі.

Список літератури: 1. Тимошук В. До проблеми правового регулювання адміністративно-процедурних відносин // Юридичний журнал. 2003. № 9. 2. Люхтерграндт О. Проект Адміністративного процедурного кодексу України та сучасне адміністративне процедурне право // Юридичний журнал. 2002. № 5. 3. Адміністративна процедура та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід і пропозиції для України / Автор-упорядник В.П. Тимошук. К., 2003. 4. Галлиган Д., Полянський В.В., Стариков Ю.Н. Административное право: история развития и основные современные концепции. М., 2002. 5. Суду нужен председатель // Юридическая практика. 2004. № 7.

Надійшла до редакції 20.05.04

В.А. Перцева

ВПРОВАДЖЕННЯ МОДУЛЬНО-РЕЙТИНГОВОЇ СИСТЕМИ У ВУЗІВСЬКИЙ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ЦИКЛ

Третє тисячоліття, межу якого переступила світова цивілізація, ставить перед викладачами вузів надзвичайно важливі задачі і передусім – виховання молоді, здатної не тільки пристосовуватися до складних умов буття, а й дієво творити оточуючий світ, створюючи соціокультурне середовище, ті умови, які дадуть можливість людині стати особистістю, розкрити свої потенційні можливості.

У цьому процесі особлива роль належить культурологічним дисциплінам. Це значення виникає з тої основної ролі, яку відіграє в житті людини і суспільства культура. Але до сих пір простежується скептичне ставлення до

вузівської культурологічної освіти, яке посилюється, по-перше, через неадекватну оцінку місця культурології у системі вищої освіти, по-друге, через сучасну ситуацію у країні, яка заважає зрозуміти безплідність і небезпечність навчання «менеджменту», «практичної психології», «права» без формування у студентів міцної загальнокультурної бази й навичок орієнтації у безмежному матеріалі світової і національної культури.

На нашу думку, змінити подібне становище можна, замінивши «об'єктивістський» підхід до культурології, який оперує загальними поняттями, більш чи менш обширними переліками стилів, напрямів, імен, назв творів, а то й просто заяжленими банальними істинами і стереотипами «на тему культури». Такий підхід цілковито позбавлений сенсу, бо фактично роз'єднує навчальні дисципліни: курс культурології чи історії культури, змістом якого є набір стандартних тверджень на тему тієї чи іншої культурної епохи, переконує фахівців з інших спеціальностей у його зайвості. Звідси випливає вражаючий факт, що для студентів не-філологів не стане відомим Софокл і Рабле, студенти не-історики не почують про культуру Єгипту і Візантії, не-мистецтвознавці не дізнаються про Фідія, Джотто і Далі. Наслідок цього бачать всі: безкультур'я і неосвіченість вчителів, журналістів, юристів, політиків, яке викликає сум і відчай.

Змінити таке становище може, хоча б в деякій мірі, перехід до «суб'єктивістського» підходу до предметів культурологічного циклу, який передбачає в культурному процесі людину і пошук в кожному «тексті культури» людського змісту.

«Суб'єктивістський підхід», в першу чергу, вимагає розширення академічної самостійності студентів і відхід від традиційної лекційно-семинарської системи, яка вичерпала свій потенціал. У багатьох вузах впроваджуються модерні методи педагогіки. Найбільш приваблює сучасних педагогів модульно-рейтингова система навчання. За результатами експериментів таких науковців, як Андрюшук А., Фурман А., Гуменюк О., Шевнюк О., Задорожна О., Зінкевичус В. та ін., [1] введення модульно-рейтингової системи навчання дозволяє: 1) активізувати роботу студентів, зробити їх рівними учасниками навчального процесу; 2) рівномірно та інтенсивно адаптуватися студенту в процесі навчання; 3) детально і глибоко перевірити засвоєння студентами матеріалу за окремими складовими (модулями); 4) уникнути меж між важливими, маловажливими і неважливими для нього дисциплінами; 5) знімає стресову напруженість у екзаменаційний період; 6) забезпечує можливість поетапного і автономного оцінювання та постійно контролювати свій рівень підготовки, вносити своєчасні корективи в навчальну роботу; 7) забезпечує самореалізацію студента, прагнення досягти успіху, дозволяючи обирати самостійно рівень навчання та спосіб одержання підсумкової оцінки.

На нашу думку, впровадження модульно-рейтингової системи в вузівських навчальних курсах «Культурологія» та «Історія культури» дозволить сприяти формуванню світогляду й особистості студента, справді забезпечить фундаментальними і загальноосвітніми знаннями, які потрібні для випуску бакалаврів незалежно від їх подальшої спеціалізації, а також допо-

може виявити найбільш обдарованих небайдужих студентів для подальшої магістерської програми.

Запропонована науковцями модульна технологія навчання та рейтингове оцінювання вимагає певної підготовки. Ми пропонуємо поділити культурологічний цикл на 9 модулів, взявши за основу так званий змістовний критерій поділу: «Теоретичні аспекти культури», «Первісна культура», «Культура Стародавнього Сходу», «Антична культура», «Культура європейського Середньовіччя та Київської Русі», «Культура Ренесансу та українська культура XIV–XVI ст.», «Культура Нового часу», «Культура XIX ст.», «Культура XX–XXI ст.».

Модульна технологія повинна включати в себе різні види та форми навчання: оглядово-настановчі лекції, проблемні дискусії на семінарських заняттях, виконання тестових і пошукових завдань, написання наукових доповідей (рефератів) та творчих робіт, участь у наукових конференціях, контрольні роботи, самостійну роботу. Не секрет, що більшість студентів лише фіксує лекційний матеріал, осмислює його приблизно 10%, кожен п'ятий (за спостереженнями автора) не працює. Найбільша активність студентів припадає на кінець семестрів, що звичайно призводить до «короткочасного запам'ятовування» матеріалу і необ'єктивності екзаменаційних оцінок. Тому рейтинг-контроль упродовж вивчення курсу є найбільш ефективним. Рейтинг-контроль складається з поточного (під час вивчення модуля) і підсумкового. До відома студентів доводяться обов'язкові види робіт з культурології та розрахунок кількості балів за кожен з них. Важливою рисою рейтинг-контролю є можливість порівняння результатів, можливість охопити перевіркою всіх, визначити конкретне місце кожного студента згідно з рівнем навченості. Особливо необхідно, на наш погляд, ввести рейтинг-контроль у вузах військового типу, де постійно відчувається нестача аудиторного часу, а значить збільшується індивідуальна самостійна робота студентів.

Взявши за основу експериментальну методику оцінки знань за допомогою математичних методів, яка використовується у Національному університеті імені М.Драгоманова, розрахуємо максимальну кількість балів, яку може отримати студент з курсу «Культурологія» протягом навчального семестру. За навчальною програмою передбачено 20 годин на аудиторні семінарські заняття. Семінарські заняття розподіляємо відповідно до структури модулів: 2 години на кожний змістовий модуль, 2 години – плануємо на підсумкову тестову контрольну роботу.

	Обов'язкові види навчання	1 модуль	Сума
1	Відповіді на семінарах	5	45
2	Виконання тестів	5	45
3	Аналіз ілюстративного матеріалу	5	40
4	Участь у проблемних дискусіях	10	90
5	Виконання творчих робіт	10	50
6	Написання тестової контрольної роботи	15	15
7	Написання рефератів	20	20

8	Участь у наукових конференціях	35	35
			340 балів (максимально)

Таким чином, максимальна кількість балів за курс «Культурологія» становить 340 балів. Виходячи з цього, розрахуємо співвідношення отриманих балів за традиційною чотирибальною системою за допомогою відповідної шкали:

відмінно	–	285 – 340 балів
добре	–	228 – 284 балів
задовільно	–	170 – 227 балів

У тому випадку, коли студент не набирає 170 балів, він складає іспит (залік). Студент, який не задоволений оцінкою «добре» чи «задовільно» за результатами рейтинг-контролю, теж має право скласти іспит.

Запропонований рейтинг-контроль значно збільшує активність студентів. Основними показниками є: 1) кількість присутніх на семінарах, 2) кількість бажаючих відповідати і доповнювати, що, в свою чергу, впливає на обмін враженнями, на додаткові запитання, спробу досягнути вивчене; на емоційний стан студентів. Деякі студенти вважають рейтинг-контроль уніфікованим, однаковим для всіх. Але скоріше за все це пояснюється переважно негативною оцінкою, а не певною суб'єктивністю їх думки.

Введення модульно-рейтингової системи має і свої «недоліки»: зростає навантаження викладача, потрібна обов'язкова розробка додаткових методичних матеріалів (планів семінарських занять, контрольних і творчих завдань, тематики рефератів, тестів). Це абсолютна вимога модульно-рейтингового навчання і можливість студенту самостійно орієнтуватись у програмі курсу, моделювати свій стиль навчання.

Для кожного запропонованого нами обов'язкового виду навчання з курсів «Культурологія» та «Українська та зарубіжна культура» розроблено методичні матеріали. Так, для усних відповідей на семінарах і участі у проблемних дискусіях автором розроблено «Плани семінарських занять з контрольно-дискусійними завданнями»; для виконання поточних і контрольних тестів використовується авторський «Робочий зошит до семінарських занять», який введений у навчальний процес з 1998 р., постійно доповнюється і змінюється; для написання рефератів, творчих робіт і наукових доповідей розроблено «Методичні рекомендації». Всі методичні розробки передбачають диференційований підхід, орієнтований на виявлення особистісних нахилів і вподобань, професійних перспектив студента, на глибину і системність їх знань.

Так, кожна з запропонованих автором методичних розробок має завдання *фактичного*, позапроблемного характеру, що вимагають від студентів механічного запам'ятовування лекційного матеріалу; *аналітичного*

характеру, що потребують не тільки уважно слухати лекційний матеріал, а й робити самостійні висновки, аналізувати культурні явища, вміти співвідносити і порівнювати факти, почуті на лекції; *пошукового*, проблемного характеру, які вимагають більш поглибленого знання і самостійної роботи з додатковою літературою, вміння оригінально мислити, аргументувати і відстоювати свою точку зору; *творчого* характеру, які потребують системної зацікавленості, глибини знань, вміння аналізувати не тільки свої, а й чужі думки, опонувати, брати участь у обговореннях і дискусіях, вміти перейти з позиції споживача інформації на позицію активного дослідника.

На наш погляд, введення модульно-рейтингової системи навчання в культурологічний цикл сучасної вищої школи дозволить зробити навчальний процес більш відкритим і демократичним, позбавить студентів пасивного сприйняття інформації, перетворюючи вивчення культурологічного циклу на справжній творчий акт, адже, сприймаючи культурні цінності, людина формує себе як особистість. Посилення мотивації до досягнення позитивних результатів у вивченні дисципліни, отримання досвіду у неперервній самостійній роботі, підтримання постійної активності студентів у міжсесійний період сприяє поверненню «людського змісту» до культурології та історії культури, а значить стає можливим формування загальнокультурного рівня українського студентства без формалізації та ідеологізації навчального матеріалу. Таке бачення дає прямий вихід на суб'єктивістський погляд щодо проблем культури і її викладання.

Список літератури: 1. Андришук А.О., Задорожна О.М. Рейтингова технологія навчання. Луганськ, 1997. 2. Гуменюк О.Є. Модульно-розвивальне навчання: соціально-психологічний аспект. К., 1998. 3. Зінкевичус В.О. Гуманізація педагогічного спілкування. К., 1997. 4. Фурман А.В. Модульно-розвивальне навчання: принципи, умови, забезпечення. К., 1997. 5. Шевнюк О.Л. Українська та зарубіжна культура. К., 2000.

Надійшла до редколегії 07.06.04

В.В. Почуєва

РОЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ США

Сьогодні на меті вищої школи стає формування особистості фахівця нового типу, який здатний легко орієнтуватися за обставин швидких змін в суспільстві і вміє самостійно поповнювати свої знання. Рішення цієї задачі вимагає ускладнення моделі «сучасного фахівця», яка повинна містити в собі характеристики, що забезпечують йому професійну, соціальну та особисту адекватність динамічно змінюваним умовам суспільства.

Формування самостійної, творчо активної особистості – процес складний і багатосторонній, який передбачає вдосконалення змісту освіти, використання активних форм і методів навчання, серед яких величезну роль грає самостійна робота (СР).

Зараз в американській педагогіці багато уваги приділяється СР як засобу виховання творчої, самостійної особистості. В своєму розвитку концеп-